

NOTA

EFEZIËRS 1,7-10 IN
*DE NIEUWE BIJBELVERTALING*Jan Lambrecht¹

De zogeheten lofzang van de brief aan de Efeziërs, 1,3-14, bestaat uit één lange zin, de langste van het Nieuwe Testament, in een overdadige en overladen stijl. God wordt er geprezen, omdat hij ons in en door Christus met allerhande geestelijke zegeningen gezegend heeft (v. 3), ons uitverkozen heeft om een heilig leven te leiden en ons door Jezus Christus voorbestemd heeft tot kinschap. Dit moet strekken tot lof van zijn heerlijke genade, waarmee hij ons in de geliefde Christus begenadigd heeft (vv. 4-6). Door Jezus' bloed hebben we de verlossing ontvangen, de vergiffenis van onze zonden, en dit dank zij de rijkdom aan genade die God ons overvloedig in alle wijsheid heeft geschonken. Dit blijkt daaruit dat hij ons het geheim van zijn wil bekend gemaakt heeft om in Christus alles in hemel en op aarde onder één hoofd te brengen (vv. 7-10). In Christus zijn wij, die als vroegere joden reeds lang op hem hadden gewacht, erfgenamen geworden. Maar ook gij, christenen uit het heidendom, werdt verzegeld met de beloofde heilige Geest, die het onderpand is van onze erfenis, dit alles tot verlossing van zijn verworven bezit, tot lof van zijn heerlijkheid (vv. 11-14).

In deze lofzang valt op dat Gods uitverkiezing in Christus plaatsheeft “voor de grondlegging van de wereld” (v. 4); dit geldt ook voor de voorbestemming (v. 5). God heeft dus met de preëxistente Christus van alle eeuwigheid in de hemel gepland en beslist wat op aarde in de tijd geschied is en nog zal geschieden.

In 1,3-14 volgen drie lange bijzinnen op elkaar, de verzen 7-10, 11-12 en 13-14, elk beginnend met $\epsilon\nu\ \phi$ (“in wie”). Dit betrekkelijk voornaamwoord heeft ook iedere keer “Christus” als antecedent, in vers 6 in de vorm van “de geliefde”. Deze korte bijdrage beperkt zich

1 Prof. Jan Lambrecht, Waversebaan 220, B-3001 Heverlee (Leuven). Em. prof. KU Leuven, België. E-pos: jan.lambrecht@theo.kuleuven.be.

tot de eerste bijzin, 1,7-10. Aan het nu volgende onderzoek van de inhoud gaat een summiere vergelijking vooraf van twee recente vertalingen, de herziene *Willibrordvertaling* (= WV, 1995) en *De Nieuwe Bijbelvertaling* (= NBV, 2004).

1. VERGELIJKING

<i>De Willibrordvertaling</i>	<i>De Nieuwe Bijbelvertaling</i>
7a In hem hebben wij de verlossing door zijn bloed,	7a In hem zijn we door zijn bloed verlost
b de vergeving van de zonden,	b en zijn onze zonden vergeven,
c dankzij zijn rijke genade.	c dankzij de rijke genade
8a Daarmee heeft hij ons overladen	8a die hij ons in overvloed heeft geschonken.
b in al zijn wijsheid en inzicht.	b Hij heeft ons in al zijn wijsheid en inzicht
9a Want hij heeft ons het geheim van zijn wil bekend gemaakt,	9-10a dit mysterie onthuld: zijn voornemen om met Christus de voltooiing van de tijd te verwezenlijken en zijn besluit
b overeenkomstig het besluit	
c dat hij in Christus had genomen,	
10a ter verwezenlijkig van de volheid van de tijden:	
b alles in Christus onder één hoofd samen te brengen,	10bc om alles in de hemel en op aarde onder één hoofd bijeen te brengen, onder Christus.
c alles in de hemelse regionen en alles op aarde, in hem.	

NBV vertaalt vers 7b met een persoonlijke constructie en laat 8a aansluiten bij 7c, om in 8b een nieuwe zin te beginnen die doorloopt tot het eind van vers 10. De *WV* begint zowel 8a als 9a met een nieuwe zin. Buiten haar toevoeging van “want” in 9a, volgt haar weergave van de verzen 9-10 van dichtbij de Griekse zinsbouw. Dit is niet geval bij *NBV*. Deze verbindt de verzen 9 en 10 tot een eenheid en identificeert “het mysterie van Gods wil” met (1) “zijn voornemen” en (2) “zijn besluit”, waarop dan telkens een completieve bepaling met “om” volgt: (1) “om met Christus de voltooiing van de tijd te verwezenlijken” en (2) “om alles in de hemel en op aarde onder één hoofd bijeen te brengen, onder Christus”. Ook *WV* heeft in 10b “onder één hoofd”. Terecht?

De verdere bespreking gaat na in hoeverre de *NBV* trouw blijft aan de grondtekst. Een letterlijke vertaling zal daarbij behulpzaam zijn.

2. DE VERZEN 7-8

- 7a in wie wij de verlossing hebben door zijn bloed,
- b de vergiffenis van de zonden,
- c overeenkomstig de rijkdom van zijn genade,
- 8a die hij ons overvloedig geschonken heeft
- b in alle wijsheid en inzicht.

De *NBV* geeft vers 7 nogal omschrijvend weer: “in hem zijn we door zijn bloed verlost” (7a), “zijn onze zonden vergeven” (7b), “dankzij de rijke genade” (7c). Volgens de originele tekst bezitten we de verlossing door zijn bloed en is deze niets anders dan de vergeving van de zonden; die verlossing danken we aan de rijkdom van zijn (= Gods) genade. Door de omschrijvingen in *NBV* dreigen de door de schrijver bedoelde schakeringen te vervagen.

De adverbiale bepaling “in overvloed” (8a; *NBV*) is er wellicht de medeoorzaak van dat *NBV* “in al zijn wijsheid en inzicht” (8b) niet als tweede bepaling bij “heeft geschonken” leest, maar bij “heeft onthuld” voegt (9a). De meeste commentatoren merken op dat nergens in de brief een zin met een bijwoordelijke bepaling begint, terwijl dat volgens *NBV* hier toch zou gebeuren: “in al zijn wijsheid en inzicht heeft hij ons...”. Het onderwerp van περισσέω (hier letterlijk: “doen overvloeien”) is God. In een voetnoot legt de *WV* uit dat “in alle wijsheid en inzicht” ook zou kunnen slaan op de gelovigen: God heeft hen verrijkt met alle wijsheid en inzicht. Maar het gaat in vers 8b hoogstwaarschijnlijk toch over Gods wijsheid en inzicht.

3. DE VERZEN 9-10

- 9a door het geheim van zijn wil bekend te maken,
- b overeenkomstig zijn besluit,
- c dat hij in hem had genomen
- 10a tot de verwezenlijking van de volheid van de tijden,
- b (namelijk) alles samen te brengen in Christus,
- c al wat in de hemelen en op de aarde is, in hem,

Doordat 9c en 10a samen een betrekkelijke zin vormen die “zijn besluit” bepaalt, legt pas vers 10bc de bekendmaking van het geheim uit en verklaart het nader waarin Gods wil bestaat. “Besluit” is de vertaling van εὐδοκία (letterlijk “welgevallen”; ook reeds in v. 5) en “door ... bekend te maken” (9a) die van het deelwoord γνωρίσας. Dit deelwoord bezit wellicht een redengevende nuance door WV geëxpliciteerd met “want”. God deelt ons in al zijn wijsheid en inzicht zijn overvloedige gave van genade mee (v. 8); die gave houdt blijkbaar een bekendmaking in. Ze heeft plaats in de tijd, terwijl “het geheim van zijn wil” (9a) reeds bestond voor de grondlegging van de wereld, dus vóór de tijd (vgl. v. 4). Ook Gods “samenbrengen in Christus” gebeurt in de tijd. Maar dit samenbrengen is t.o.v. de bekendmaking van zijn verborgen wil iets nog toekomstigs. God heeft zijn verborgen wil om alles samen te brengen bekend gemaakt. Het werkwoord ἀνακεφαλαιώσασθαι is afgeleid van κεφάλαιον (“samenvatting”), maar doet vanzelf denken aan κεφαλή (“hoofd”), dat volgt in 1,22: God heeft Christus aan de kerk gegeven als hoofd boven alles (zie ook 4,14 en 5,23). De vertaling “onder één hoofd samenbrengen (of bijeenbrengen)” van het werkwoord in 10b door WV en NBV is dus niet totaal uitgesloten. Maar “in Christus” (10b) en “in hem” (10c) maken deze vertaling minder waarschijnlijk. Men moet hier bovendien rekening houden met de inhoud van vers 7, dat tot dezelfde ἐν ᾧ-zin behoort: “de verlossing door zijn bloed” en “de vergeving van de zonden”. Daardoor brengt God inderdaad alles in de hemel en op de aarde in Christus onder één hoofd (?) samen (10bc).

De betrekkelijke zin van 9c-10a legt uit dat God in hem (= Christus) zijn besluit genomen had met het oog op de verwezenlijking van de volheid der tijden (πληρώμα τῶν καιρῶν). Zoals de uitverkiezing en de voorbestemming dateert ook die beslissing van voor de grondlegging van de wereld. Gods uiteindelijke doel, dat blijkbaar bestaat in het samenbrengen van alles in Christus, valt samen met de bewerkstelling van de volheid van de tijden, d.i. de voltooiing van de geschiedenis. Gods welwillende besluit werd genomen in de hemel, vóór de tijd, maar de uitvoering ervan heeft plaats op aarde, binnen de tijd. Volgens de schrijver van Efeziërs is de heilsgeschiedenis nog volop bezig. De voltooiing ervan is nog toekomst.

NBV heeft de verzen 9-10 te vrij en bovendien onnauwkeurig weergegeven. De nieuwe aanzet begint niet in 8b, maar met het deelwoord $\gamma\nu\omega\rho\rho\rho\sigma\varsigma$ in 9a. Waarschijnlijk geeft “zijn voornemen” in *NBV* de term “wil” van 9a weer, en “zijn besluit” de term $\epsilon\upsilon\delta\omicron\kappa\tau\alpha$ van 9b. De bij $\epsilon\upsilon\delta\omicron\kappa\tau\alpha$ aansluitende betrekkelijke zin is daar in 9c een constructie bij “zijn voornemen” geworden: “om te...”, en beantwoordt aan 10a van de grondtekst. *NBV* laat in het donker dat dit voornemen in Christus genomen is, nog voor de grondlegging van de wereld. Terwijl 10bc in de grondtekst uitlegt waarin “het geheim van zijn (= Gods) wil” bestaat, plaatst *NBV* “zijn voornemen” en “zijn besluit” grammaticaal en gedachtelijk op dezelfde hoogte; dit doet zij eveneens met de twee constructies met “om”:

Hij heeft ons dat mysterie onthuld:
 zijn voornemen
 om met Christus de voltooiing ... te verwezenlijken
 en zijn besluit
 om alles ... onder één hoofd bijeen te brengen ...

In 10bc verduidelijkt *NBV* met “onder Christus” “onder één hoofd”, maar volgens de grondtekst gebeurt dit samenbrengen “in Christus”; deze wending maakt de toevoeging “onder één hoofd” aanvechtbaar. Het nahinkende “in hem” dat de volgende $\epsilon\nu\ \psi$ -zin voorbereidt, is door *NBV* in dat “onder Christus” opgenomen.

3. BESLUIT

Men moet erkennen dat het Grieks in 1,7-10 zwaar op de hand is en weinig genietelijk. Maar tevens dat *NBV* van 1,9-10 een mooie Nederlandse zin gemaakt heeft. Helaas veroorlooft ze zich in de weergave van 1,7-10, de eerste $\epsilon\nu\ \psi$ -zin van de lofzang, te veel vrijheid. Reeds in de verzen 7-8 verwaarloost haar omschrijvende vertaling bepaalde schakeringen van de grondtekst. En in de moeilijke verzen 9-10 getuigt haar weergave niet van voldoende getrouwheid aan de grondtekst.